

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

13.11.2018

Julkinen

Varttitaseen referenssiryhmä 5/2018

Aika Tiistai 13.11.2018 klo 9.00–12.00

Paikka Helsinki, Park Hotel Käpylä

Läsnä Referenssiryhmä:
Jari Aurojärvi, Pohjolan Voima Oy
Tom Backman, Fortum Markets Oy
Kalle Hammar, Rejlers Oy
Petteri Haveri, Energiateollisuus ry
Jari Hokkanen, Gasum Oyj
Jonni Laine, eSett Oy
Jarno Lamponen, Energiavirasto
Jarmo Lapakko, EPV Energia Oy
Pasi Lintunen, Fingrid Datahub Oy
Jari Nykänen, Paikallisvoima ry
Petteri Pakalén, Fingrid Oyj
Teija Pelkonen, UPM-Kymmene Oyj
Tomi Pesonen, Metsä Group
Jani Piipponen, Fingrid Oyj
Tommi Riski, SOK-yhtymä
Saku Ruottinen, Caruna Oy
Jan Rönnback, Nord Pool Finland Oy
Samuli Saine, Satapirkan Sähkö Oy
Kaija Savolainen, Omakotiliitto ry
Olli Taipale, Fingrid Oyj
Aki Toivanen, Korkia Oy
Sari Wessman, Jyväskylän Energia Oy
Jukka Rinta-Luoma, Fingrid Oyj, siht.
Maria Joki-Pesola, Fingrid Oyj, pj

Varttitasetiimi:
Anssi Kortelainen, Helen Oy
Veli-Matti Laakkonen, Pohjois-Karjalan Sähkö Oy
Kari Penttala, Seiverkot Oy
Mika Petsalo, Kuopion Energia Oy

Poissa Tomi Mäkelä, Elenia Oy
Mika Potinkara, Sallilan Energia Oy

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

13.11.2018

Julkinen

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 9.02.

2 Edellisen kokouksen muistio

Puheenjohtaja kävi läpi edellisen kokouksen muistion. Muistioon tarkennetaan Kaija Savolaisen kommentin perusteella, että kuluttajista puhuttaessa tarkoitetaan suuria kuluttajia.

3 Ajankohtaiset

Energiavirasto julkaisi 29.10. tiedonannon kannastaan varttitasesiirtymän aikatauluun. Kanta on, että verkkosäännön aikataulusta ei ole perusteita poiketa. Energiaviraston teetämissä selvityksessä ei noussut suuria esteitä ja siirtymämalli nähtiin kustannustehokkaana. Olennaista EV:n mukaan on, että ala keskittyy varttitaseen toteutukseen.

Varttitasetta tullaan esittelemään Datahub Roadshowssa, joka järjestetään marras-joulukuussa Oulussa, Vaasassa, Kuopiossa ja Vantaalla. Varttitaseen toteutussuunnitelmaan liittyen pidetään webinaari 14.12.

Fingrid tulee lähettämään tyytyväisyyskyselyn referenssiryhmälle ja varttitasetiimille joulukuussa. Referenssiryhmän toimintaa tullaan jatkamaan ensi vuoden puolella ja puheenjohtaja toivoi, että mahdollisimman moni nykyisistä jäsenistä pystyisi jatkamaan. Tieto osallistumisesta pyydettiin lähettämään puheenjohtajalle tai sihteerille. Oletuksena on, että jos ilmoitusta ei tule, sama henkilö jatkaa.

Petteri Haveri toi esiin Ruotsin etujärjestön kanssa käydyin keskustelun Ruotsin toteutusmallin epävarmuuksista, mutta ilmeisesti sillä ei ole vaikutusta Suomen aikatauluun. Puheenjohtajan mukaan muiden Pohjoismaiden kantaverkkoyhtiöiden viesti on ollut, että aikataulua ei olla muuttamassa. Ruotsissa keskustellaan vielä mm. siitä, profiloidaanko mittaustietoja Svk:n järjestelmässä tai käytetäänkö samaa eSett-mallia kuin Suomessa.

4 Varttitaseen toteutussuunnitelma – vaiheittainen siirtymä 15 minuutin taseselvitys- ja markkinajaksoon

Puheenjohtaja palasi vielä projektin lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Sähkömarkkinamurroksen myötä markkinatoimijoiden rooli kasvaa ja sähköverkot toimivat alustana markkinoiden toiminnalle. Ohjenuorana projektissa on ollut tasapuolisuus kaikkia toimijoita kohtaan, mikä tarkoittaa, että kompromisseja täytyy väistämättä tehdä. Peruseriaatteita ovat myös kustannustehokkuus ja varttitasesiirtymän toteuttaminen pysyen osana pohjoismaisia markkinoita. Yhteistyön ja yhteisymmärryksen avulla siirtymän toteutus tulevan kahden vuoden aikana on mahdollista.

Puheenjohtaja kuvasi varttitasesiirtymän vaikutuksia eri osapuolille. Suuri kulutus joutuu miettimään prosessejaan sekä tasekustannusten kohdistuminen ja markkinoille osallistuminen näyttäytyy suurille kuluttajilla eri tavoin kulutusprofiilista riippuen. Tuottajille muutoksia tulee automaatio- ja suunnittelujärjestelmiin sekä laitosten käyttöön. Tasevastaavat joutuvat päivittämään järjestelmänsä varttiin jo ensimmäisessä vaiheessa ja kaupankäyn-

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

13.11.2018

Julkinen

tijärjestelmissä siirrytään hybridi-malliin. Jakeluverkonhaltijat joutuvat tekemään investointeja, samoin kuin muut verkonhaltijat. Fingridin tekemien haastatteluiden perusteella alan kyky siirtymään on hyvä. Haverin mukaan ET:n jäsenistössä on edelleen huolta siirtymän vaikutuksista ja toteutuksesta.

Pesonen peräänkuulutti selkeyttä rajauksiin ja termistöön, kun puhutaan mitkä verkot siirtyvät ensimmäisessä vaiheessa varttiin. Piipponen tarkensi, että datahubiin raportoitavat verkot eivät siirry ensivaiheessa varttiin. Lintunen luki määritelmän sähkömarkkinalain kirjauksesta, jossa datahubin palvelun piirissä olevat verkot rajataan seuraavasti: jakeluverkot ja suljetut jakeluverkot, joiden nimellisiäännite on alle 110 kilovoltia. Pelkonen ehdotti, että kaikkien verkkoyhtiöiden tulisi käydä verkkonsa läpi tältä osin. Nykänen esitti, että lain perustelua ei voitaisi käyttää eri kontekstissa.

Varttitasetiimiä fasilitoiva Aki Toivanen kuvasi varttitasetiimin tämän hetkisen näkemyksen toteutussuunnitelmasta. Päivän kokouksen tavoitteena saada hyväksyntä mallille, jotta yksityiskohtaista suunnitelmaa voidaan lähete kirjoittamaan. Vaihtoehtoiset ratkaisut pyydettiin tuomaan esille, jos on ehdotetun mallin kanssa eri mieltä. Varttitasetiimin tavoite on viimeistellä toteutussuunnitelma vuoden loppuun mennessä.

Toivanen kuvasi nykytilanteen taseselvitysprosessin ja kertoi, miten varttimuutos tulee vaikuttamaan kaikkiin markkinatoimijoihin. Kysymys esitettiin mittaustietojen raportointiformaateista, johon Taipale vastasi, että niitä tullaan käsittelemään tiedonvaihdon kehitysryhmässä. Varttitasetiimin kehittämään malliin liittyen tärkeä huomio on, että häviölaskenta ja jakeluverkkojen tekemä taseselvitys säilyisivät nykyisen kaltaisesti tunnissa datahubin käyttöönnottoon asti, eikä niihin tarvitse tehdä muutoksia. Kaikki rajapisteet mitattaisiin vartissa ja lisäksi mittarit tuottaisivat tunnin sarjaa jakeluverkkojen häviölaskentaan. Toivanen totesi, että toimialan kanssa käydyissä keskusteluissa on todettu, että rajapistemittausten siirtäminen 15 minuuttiin on mahdollista ilman suuria haasteita. Mallin kompromissina jouduttiin linjaamaan, että jakeluverkon sisällä olevaa kulutusta, sekä pientä että suurta, ei voi siirtää varttiin ennen datahubin käyttöönnottoa. Kulutuksen osallistuminen välivaiheessa varttimarkkinoille on käytännössä mahdollista vain, jos kohde on muulla kuin jakeluverkon mittausalueella tai jos jakeluverkon sisällä olevasta kohteesta muodostetaan oma mittausalue.

Backman esitti kysymyksen, että miten toimitaan, jos on yksittäisiä verkkoyhtiöitä, jotka eivät seuraa muutosaikataulua ja voidaanko siitä langettaa sanktiota. Piipposen mukaa tähän tulisi määritellä prosessit vastaavasti, kuten datahubissa. Ruottisen käsityksen mukaan seuraava mittausasetus varttimittausvaatimuksineen tulee voimaan ensi vuoden loppussa tai seuraavan alussa. Perinteisesti osa verkoista ei aloita valmistautumaan muutokseen ennen kuin asetus tai laki velvoittaa.

Piipponen kuvasi esimerkin avulla, miksi säätösähkömarkkinoille osallistuminen käytännössä vaatii 15 minuutin mittauksen vartin taseselvitykseen siirtymisen jälkeen. Tunnin mittauksessa energiat kohdistuvat väärin vartin tasejaksoille ja tasesähkökulut muuttavat markkinoille osallistumisen kannusteita merkittävästi. Tilanne pahenee tasevastaavan näkökulmasta vielä lisää, jos säädön tekee tasevastaavan sijaan tasevastaavan taseessa oleva toinen toimija.

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

13.11.2018

Julkinen

Keskusteltiin toteutusmallin riskeistä. Eniten keskustelua herätti datahubin viivästymisen vaikutukset sekä tietojärjestelmätoimittajien resurssipula.

Nykänen ehdotti, että yli 63 A kohteiden siirtämistä vartin mittaukseen jakeluverkkojen osalta ei vaadittaisi datahubin käyttöönotossa, vaan vastaavasti kuin pienkulutuksen mitausta on ehdotettu toteutettavaksi. Penttalan mukaan verkkoyhtiöiden kannattaa kerätä mittareilta vartin dataa heti kun mahdollista ja jatko, että iso joukko mittareista on jo nykyään päivitettävissä mittaamaan varttia. Tämän lisäksi järjestelmätoimittajalta tarvitsee tilata raportointi vartin sarjoille. Ruottinen ei yhtynyt näkemykseen eikä usko, että datahubiin siirtyminen keventää verkkoyhtiöiden järjestelmä kustannuksia juurikaan, koska esimerkiksi taseselvityslaskentojen vaatimia ominaisuuksia käytetään myös muissa prosesseissa. Nykänen jatko, että jakeluverkko-yhtiöiden tulee datahubin käyttöönoton jälkeenkin tehdä mittaustietojen validointia mittaustietokannassa.

Energiateollisuus on pohtinut eri mahdollisuuksia mittauksen rajaukseen. Puheenjohtaja totesi, että 63 A rajaukselle on saatu tukea haastatteluissa, mutta perusteltuja ehdotuksia otetaan vastaan.

Puheenjohtaja esitti ET:lle toiveena listausta tunnistetuista ongelmista ja yhtiöistä, jotka ovat haasteista viestineet. Haveri toivoi ryhmälle esitellyn ns. verkkoyhtiöiden järjestelmämuutosten minimiratkaisun, jolla ehdotettuun implementointi malli onnistuu, kirjoittamista puhtaaksi, jotta se voidaan jakaa eteenpäin luettavaksi.

Siirtymän viimeinen vaihe on suunnitelman mukaan sidottu vuorokausimarkkinan siirtymiseen varttiin. Spot-markkinan siirtymisen aikataulusta ei ole vielä tarkkaa tietoa. Rönnbackin mukaan ACER:n päätöksellä pörssien algoritmien pitäisi tukea varttia elokuussa 2022. Ryhmä ei kuitenkaan uskonut, että siirtymä tapahtuisi ennen vuotta 2025. Ryhmän kesken jaettiin lisäksi näkemys, että eheä kaupankäyntiketju saman mittaisella kaupankäyntijaksolla olisi tärkeä saavuttaa mahdollisimman pian.

Keskusteltiin varttimuutosten kustannuksista ja Ruottinen kysyi, ollaanko määrittelemässä mikä on kohtuullinen kustannus. Toivasen mukaan haastatteluissa ei saatu vastauksia muutosten kustannuksista, eikä niiden kohtuullisuuteen siten ole voitu ottaa kantaa. Lisäksi keskusteltiin verkkoyhtiöiden mahdollisuudesta poiketa annetuista mittarilinjauksista.

Hokkanen toi esille, että Fingridin kanssa on puhuttu keskusteluseminaarin järjestämisestä. Seminaariin kerättäisiin alan järjestelmätoimittajat ja IT-järjestelmien hankinnasta vastaavat henkilöt, jotta yhtiöt pääsisivät samalle viivalle ja tietoutta varttitasemuutosten vaikutuksista saataisiin viestittyä tehokkaasti oikealle kohderyhmälle. Ehdotus sai laajaa kannatusta. Fingrid ja ET järjestävät seminaarin yhdessä.

Puheenjohtaja summasi lopuksi kokouksessa nousseet asiat:

- Terminologia selkiytettävä, mistä verkoista puhutaan
- Sanomaliikenteen määrittely, tiedonvaihdon kehitysryhmä
- Tuotantolaitosten omakäytön mittaaminen ja netottaminen
- Markkinoilta pois jäävän kulutuksen osuus säätösähkömarkkinoilla
- Verkkoyhtiöt selvittävät omien verkkojensa osalta, mitkä kuuluvat datahubin palvelun piiriin

Markkinaratkaisut / Rinta-Luoma Jukka

13.11.2018

Julkinen

- Reservimarkkinavaikutukset
- Riskiskenaariot
- ET:n mittausrajanehdotus ennen seuraavaa kokousta.
- Selvitykset jatkossa yhteistyössä ET:n kanssa
- Työpaja IT-järjestelmistä
- Viestintäsuunnitelma
- Yhteistä viestiä asiakasviestintään toivottu, toimiala ja referenssiryhmä
- Piirretään tietovirrat myös muuhun kuin taseselvitykseen liittyen

Toivanen lisäsi vielä, että lausuntokierros tullaan järjestämään, kun malli on saatu muotoiltua.

Seuraava kokous tullaan pitämään kalentereihin varakokouksena sovittuna ajankohtana 13.12.

Liitteet Varttitaseen toteutussuunnitelma - Referenssiryhmän kokous 5/18

Jakelu Referenssiryhmä
Varttitasetiimi